

ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ ОПОДАТКУВАННЯ

Петренко Ганна Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри господарського та адміністративного права
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Мазур Олександр Олександрович

*здобувач другого (магістерського) рівня освіти
юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Спрощена система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників з'явилася як результат державної податкової політики, яка враховує особливості господарської діяльності у цій сфері і спрямована на підтримку відповідних суб'єктів господарювання. Особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників за спрощеною системою оподаткування є актуальним питанням у контексті розвитку аграрного сектору. Особливого значення спрощена система оподаткування після повномасштабного вторгнення РФ на територію України за рахунок вирішального впливу на забезпечення стабільності та підтримки сільськогосподарського сектору під час воєнного стану та в післявоєнний період. При цьому, зниження податкового тягаря може стати інструментом економічного відновлення, сприяючи сільськогосподарському товаровиробництву.

Оподаткуванню сільськогосподарських товаровиробників за спрощеною системою присвячено праці таких вітчизняних науковців у сфері економіки і права, зокрема таких як: А. Вдовиченко, Л. Гнатишин та ін. Важливими для дослідження є зокрема праці таких вчених як: Х. Григор'єва, В. Єрмоленко, В. Жмудінський, Г. Коптева, Н. Лагодієнко, А. Мальцева, П. Мороз, О. Ніколаєнко, О. Павлич, А. Статівка, В. Шул'га.

Функціонування спрощеної системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників підвищило прозорість і достовірність оподаткування, суттєво знизило податкове навантаження, порівняно з загальною системою оподаткування стабілізувало базу оподат-

кування, частково оптимізувало строки сплати податку за рахунок урахування сезонності сільськогосподарського товаровиробництва, створило умови оподаткування, за яких відсутня мотивація до приховування результатів господарювання тощо [1].

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності передбачає заміну податків і зборів, що існують у загальній системі оподаткування, єдиним податком згідно з умовами та порядком, визначеними Податковим кодексом України (ПК України), що дозволяє сільськогосподарським товаровиробникам вести спрощений облік та звітність згідно з п. 291.2 ст. 291 ПК України [2].

Слід зазначити, що сільськогосподарські товаровиробники можуть обрати третю та четверту групи єдиного податку (глава 1 розділу XIV ПК України). Такий висновок ґрунтується на тому, що з поміж потенційних платників єдиного податку третьої групи прямо не виключено сільськогосподарських товаровиробників, а платниками четвертої групи можуть бути тільки сільськогосподарські товаровиробники, які відповідають вимогам таким вимогам п.п. 4 п. 291.2 ст. 291 ПК України ПК України.

Перевага спрощеної системи оподаткування полягає у тому, що платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з певних податків і зборів. Отже, платники єдиного податку четвертої групи на підставах, встановлених ПК України, одночасно можуть бути і платниками ПДВ.

Так, об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди, згідно п. 292.1-1 ст. 292-1 ПК України. Відповідно до п. 293.9 ст. 293 ПК України для платників ЄП четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування [2].

Актуальною проблемою є донарахування податкових зобов'язань з підстав використання платником податків нормативно-грошової оцінки однієї категорії земель, коли, на думку Державної податкової служби України (далі – ДПС України), вони фактично використовують за іншим призначенням, отже, і вибір бази оподаткування є невірним. Проблема полягає в тому, що орган ДПС України при прийнятті відповідного рішення не беруть до уваги, що згідно з приписами статей 188, 189 Земельного кодексу України, статті 5 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель»

самоврядний контроль за використанням та охороною земель, який здійснюється сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами, не тотожний державному контролю та в будь-якому випадку не виключає необхідність фіксації саме органом виконавчої влади порушення використання земельної ділянки.

Показовою тут є справа № 500/2430/18, в якій підставою до заниження єдиного податку четвертої групи було використання позивачем категорії землі – «пасовища» для вирощування сільсько-господарських культур та незастосування при цьому під час сплати єдиного податку четвертої групи нормативно-грошової оцінки, як для одного гектара «рілля».

У Постанові Верховного Суду від 31.01.2020 у вищевказаній справі вказано, що суди обґрунтовано відхилили посилання контролюючого органу на те, що позивач використовує вказані земельні ділянки за призначенням «рілля», оскільки в матеріалах як перевірки, так і цієї справи відсутні будь-які докази, які б підтверджували той факт, що позивач використовував орендовані земельні ділянки за іншим цільовим призначенням, ніж це визначено офіційно уповноваженими органами [3].

Платники єдиного податку четвертої групи також сплачують податок на доходи фізичних осіб з усіх видів доходів фізичних осіб за ставкою 18%. Також на ці доходи необхідно здійснити нарахування єдиного соціального внеску – 22% від нарахованої суми доходів фізичних осіб. І, звичайно, військовий збір, який становить 1,5%.

Нещодавно була створена нова, спеціальна третя група платника єдиного податку, яка відзначається тим, що для неї встановлена доволі низької ставки єдиного податку – 2% від доходу в межах третьої групи, при чому без сплати ПДВ [4, с. 22]. Так, в п.п. 9.2 п. 9 підрозділу 8 розділу XX ПК України зазначається, що платниками єдиного податку третьої групи можуть бути фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми.

Однак, з цим нововведенням виникає нова проблема, як перейти у цю групу сільськогосподарським товаровиробникам – платникам ПДВ, так як для переходу в цю групу сільськогосподарським товаровиробникам потрібно буде анулювати свій статус платника ПДВ, тому що ця норма є тимчасовою. На сьогодні на розгляді досі знаходиться законопроект №8401 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану», згідно з яким особлива ставка ЄП 2% та особливий порядок справляння ЄП діють з 1 квітня 2022 року до

припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України, але не довше ніж до 1 липня 2023 року [5].

Таким чином, сутність спрощеної системи оподаткування полягає у заміні обов'язку сплати податку на прибуток та деяких інших податків обов'язком сплати єдиного податку. При цьому, сільськогосподарськомутоваровиробнику надається можливість обрати третьою або четвертою групою платника єдиного податку. Опції вибору груп податкового режиму для сільськогосподарських товаровиробників визначаються положеннями Податкового кодексу України, враховуючи специфіку їхньої діяльності. Такий підхід дозволяє ефективно використовувати визначені законодавством механізми оподаткування та, в свою чергу, сприяє подальшому розвитку сільськогосподарського сектору в Україні в умовах сьогодення.

Література:

1. Вдовиченко А. Єдиний податок четвертої групи в контексті реформування оподаткування сільського господарства в Україні. *Сайт «Інститут податкових реформ»*. 24 листопада 2016 р. URL: <https://ngoipr.org.ua/blog/yedynyj-podatok-chetvertoyi-grupy-v-konteksti-reformuvannya-opodatkuvannya-silskogo-gospodarstva-v-ukrayini/>

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 31 січня 2020 року у справі №500/2430/18. URL: <http://surl.li/oglnu>

4. Гнатишин Л. Б. Оподаткування сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану. *Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій та країн V-4* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (2 червня 2022 р.). Частина II. Дубляни : ЛНУП, 2022. 262 с.

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Законопроект № 8401 від 31 січня 2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1636049>